

Delavec izbija vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrta leta K 8.—. Posamezna številka 50 vin. naročnina v inosemstvo sorazmerno več.

Pošiljajte na uredništvo in upravnništvo

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6. II. nadstr.

Telefon št. 226.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 85 vinarja, pri trikratni po 80 vinarja, pri šestkratni po 75 vin., pri celoletnih objavah po 70 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica K 1.— Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Etbín Kristan v Ljubljani.

Naš stari prvobornik sodrug Etbín Kristan je zopet med nami. Težko smo ga pričakovali vsi, končno se je po več kakor šestletnem trudopolnem delu med proletarijatom v Ameriki zopet povrnil v našo sredino. V ponedeljek dne 16. t. m. se je raznesla po Ljubljani vest, da pride sodrug Etbín Kristan ob osmi uri zvečer s tržaškimi vlakom. Razveseljstva vest, da si brez vsake agitacije se je raznesla po mestu kakor blisk, ki je kakor elektrizujoče učinkoval na misli ljubljanskega delavstva, katero se je v velikem številu zbralo pred kolodvorom, da pozdravi došlega svojega priznanega voditelja. Ko je prisopil vlak in je izstopil naš Etbín, mu je vse hitelo nasproti, vsakdo mu je hotel stisniti roko. Došla je na peron južnega kolodvora tudi delavska godba iz Most pri Ljubljani, koja ga je pozdravila z marzeljezo. Od kolodvora proti hotelu Unionu se je razvila povorka z godbo na čelu. Množice delavstva so naraščale. Iz balkona hotela je sodrug Etbín Kristan nagovoril delavstvo in se mu je zahvalil za presrečen sprejem. Ob navdušenih živih klikih se je delavstvo na to razšlo. V hotelu samem pa se je vršil prijateljski sestank zaupnikov političnih, gospodarskih in strokovnih organizacij, ki so bili navzoči. Pri sestanku je sodr. Etbína Kristana pozdravil najpoprej sodrug Prepeluh, potem pa sodrug Bukšeg iz Zagreba. Obe-

ma se je sodrug Etbín Kristan zahvalil ter podal v kratkih potezih nekaj smernic socijalističnemu delu.

Čilega sodruga Etbína Kristana pozdravljamo najpriskrčnejše tudi mi.

Rudarske zadruga in njih pomen.

Leta 1896. je buržuazija stare Avstrije v svojem tedanjem parlamentu sklenila zakon o rudarskih zadrugah. Namen buržuazije, zlasti pa rudniških magnatov, je bil s pomočjo takih zadrug separirati rudarje od pokreta ostalega proletarijata. Skratka, hotela je za rudarje ustvariti nekaj specifičnega, nekaj, kar bi jim služilo kot podlaga za nekaj posebnega, nekaj, na kar naj bi rudarji bili ponosni! Prišlo pa je drugače. Da bi se uresničila nakana rudniške gospode so rudarskim zadrugam dali formo prisiljenega jopiča. Vsakdo, kdor je stopil v delo pri kakem rudniškem obratu je moral nositi ta jopič, vseeno če se mu je prilegal ali ne. To in mnogo drugih rudarjev neprijaznih lastnosti te institucije je bil povod, da so rudarji, katerim je bila namenjena, takoj ob porodu rudarskih zadrug rudarji spoznali, da so dobili v sladkor zaviti pelin, da nova institucija nima večje vrednosti kakor žegen sv. Blaža, ki kakor znano, nič ne škoduje in nič ne koristi. Ali posluževati so se rudarji te institucije vse eno-

morali in radi dvoreznosti njenega ustroja in delokroga kompetence in inkompetence. Lahko bi v danem slučaju podjetniki to institucijo izrabili proti onim, kojim je bila baje namenjena kot zaščitna stanovska organizacija. Tam, kjer imajo delodajalci glavno besedo, in preko čemer delavstvo ne more ničesar ukrepati, tam delavec svoje zaščite ne bo našel nikoli, to je stara neizpodbitna resnica. V splošnem pa so rudarji, zavedajoč se dejstva, da tvorijo rudarske zadruga pravcate coklje, ki delajo napotje vsakemu napredku v največ slučajih urejevali svoje plačilno in delovno razmerje brez njih.

Najbolje dokazuje brezpomembnost rudarskih zadrug to, da so se nove, napredne države Čehoslovaška in Avstrija — na pritisk delavstva, upostlenega v rudarstvu požurili in vrgli zakon o rudarski hzadrugah in s tem seveda tudi rudarske zadruga v staro šaro. Namesto tega so v Čehoslovaški republiki z zakonom z dne 25. februarja 1920, državni zakon št. 143 in v avstrijski republiki pa istotako z novim zakonom upostavili pri obratni obratne svete. Rudarske zadruga so ostale tudi v novi Jugoslaviji le v Sloveniji, kajti na Hrvaškem in v Slavoniji, v Bosni itd. te institucije sploh nikoli niso. Edina Slovenija v Jugoslaviji se še lahko ponaša z preostanki države, ki je šla vsled svoje trohnelosti rakom živžga.

Ako bi v naši Jugoslaviji imeli tudi državni zbor, ki bi res reprezentiral ljud-

LISTEK.

Alb. Lajovic:

Knjige, časopisi in čitanje.

(Dalje.)

Največ življenskih sokov, ki jih potrebuje naša duša, najdemo kot smetano s posnetega mleka v knjigah takozvane krasne, lepe literature ali beletrije, v pesniških in pisateljskih delih.

Češki pesnik, Jan Kollar, je nekoč dobro povedal, da je vsak narod kakor posoda človečanstva. Pripadnike enega naroda vežejo medsebojne podobnosti in ista zanimanja in v narodu zagleda vsakdo samega sebe kot v zrcalu in to zrcalo mu točno pove, kakšen naj bo človek, kje je cilj človeškega bitja. Zato seveda mora vsakdo vedeti, kako je narod živel, kako se je razvijal, za kaj je bojeval, kam je na poti svojega napredka že prišel, kakšne cilje ima še pred seboj. Samo na ta način je mogoče, da vsakdo samega sebe izpopolnjuje in če mogoče izpopolni. Zgodovina našega naroda, a ne samo politična zgodovina, temveč tudi zgodovina njegove omike, njegove književnosti morajo postati naša last predno se končno veljavno odpravimo na življensko pot, ki jo je hodil narod pred nami, jo moramo hoditi mi in ki jo morajo nadaljevati naši

potomci. Seveda pridobimo neprimerno več, če primerjamo zgodovino lastnega naroda z zgodovino drugih narodov, prehodimo vse in poberemo najboljše. V resnici zgodovina je učiteljica življenja. Toda vse to, kar v takih knjigah čitamo je premislil, prečutil in preživel pesnik pisatelj. Zato nas pesnikovo ali pisateljevo delo znanstveno na prijeten način obogati, ali pa nas osveži duševno in pokrepi v temeljnih obče človečnosti ali človečanstva.

Potrebno pa je, da znamo čtivo prav izbirati, kakor moramo na drugi strani krmiti telo z zdravo, času primerno in prebavljivo hrano. Čitanje nam nainreč ne sme biti luksuz, temveč nujna potreba žive duše. Knjige so pa tako raznovrstne! Tu moramo upoštevati vso skušenost, vsa avtorjevo voljo in moč njegovega duha, kakor je svet zapopadel in kakor nam o njem pripoveduje. Mogoče nam riše ljudi, ki so živeli pred davnimi časi, popisuje stvari, ki se od naših razmer ostro ločijo in ki jih sicer dnevno srečavamo, pa ne opazimo s svojim nevarnimi očmi na njih bogastva, ki edino more utešiti glad naše duše, pesnik nam s svojo zgovornostjo pričara doslej nepoznano življenje, o katerem moremo samo sanjati. Naj naštejemo nekaj imen naših najpriljubljenejših pisateljev in pesnikov. Največji pesnik France Prešeren. Simon

Jenko, Franc Levstik, Jože Jurčič, Jože Stritar, Franc Erjavec, Fran Levec, Meringer, Janez Trdina, Ivan Tavčar, Ivan Cankar, Simon Gregorčič, Anton Medved, Franc Finžgar, Detela, Dragotin Kette, Pagliaruzzi, Oton Župančič, Joža Lovrenčič, Vladimir Levstik in mnogo drugih. Nekaj tujerodnih, pri nas znanih imen: Homer, največji epik Grkov, Ovidij, Rimljanov, moderni romanopisci kot Zola, Maupassant, Tolstoj, Dostojevsky, Maksim Gorkij, Arzibašev, Dickens, Thackeray in tisoče drugih. Naj prebiramo stare pravljice, ali pa moderne novele, ali čustva kipeče pesni, ali drobne črtice, v vsaki najdemo kleno, zrelo zrnco. Iz svojega spoznanja in življenja je stvoril pisatelj sliko bodisi v vezani ali nevezani besedi, v prozi ali v verzih, ki nas potegne za seboj, ki našo dušo povzdigne. Kadar jo čitamo, tedaj znova doživljamo stališča, pred nami vstaja življenje kakor ga vidi on, prihranjena pa nam je trpkost resničnega doživetja, kakor ga ima za seboj pesnik, navržena pa skušnija, ki sledi iz dogodka in za katero se mimogrede obogatimo. Da pa je skušnija prava in resnična, za to pa jamči bistri in prodirajoči duh pesnika-pisatelja. Hoče nas obogateti za mnogo življenskih skušenj, to je, kar podaja pisatelju pero v roko

(Dalje prih.)

stvo in bi imel le količkal zmisla za delavske razmere ter potrebe, bi Unija slovenskih rudarjev že zdavnaj bila potom socialne demokratične frakcije predložila državnemu zboru osnutek zakona po vzoru onega v čehoslovaški in avstrijski republiki, ki daje rudarjem pravico nadzorstva in souprave rudnikov. Po rudarskih zadrugah o takih rečeh še ni govora.

V Jugoslaviji še niti volilnega zakona nimamo o ustavi, ki je predpogoj vsake organizacije države še niti govora ni, tako da še danes ne vemo, ali bo organizacija države centralistična ali bo slonela na podlagi samouprave posameznih pokrajin. Dokler pa ti predpogoji niso ustvarjeni, toliko časa tudi o kakih zakonodaji ne more biti govora spričo popolnoma nezmožnega in nesposobnega narodnega predstavnštva.

Zakon o rudarskih zadrugah, kakor rečeno, je v Sloveniji še v veljavi, in da bo ironija popolna, se bodo 22. t. m. vršile volitve v II. skupino, ki jih razpisuje za ta dan okrožni rudarski urad v Celju. Farsa z rudarsko zadrugo skupino II. se bo torej nadaljevala. Da je rudarska zadruga unikum neporabnega instrumenta, dokazuje dejstvo, da je tudi po prevratu ostajal pomen rudarske zadruge le na papirju, kajti vsa pogajanja in vse obravnave, bodisi z upravami rudniških podjetij, bodisi z vlado, so se vršile poimeno zaupnikov strokovne organizacije.

Iz vsega, kar smo navedli je torej razvidno, da bodo tudi sedanje volitve kakor vse prejšnje le formalnega značaja. In le, da se zadosti zakonu je Unija slovenskih rudarjev naročila svojim podružnicam, da postavijo kandidate.

Zdi pa se, da v zadnjem času postaja rudarska zadruga politikum, dasi ničče ne more raztolmačiti, kakšen dobiček bodo z rudarsko zadrugo imeli. Zastopniki komunistične struje se namreč trudijo, da bi dobili rudarsko zadrugo v svoje roke, tako se nam vsaj poroča. No, če mislijo pristaši komunistične struje, da se bo njihova pozicija s posejto rudarske zadruge ojačila in da je bolje napravljati iz karikature, kakršna je rudarska zadruga, politikum namestu, da bi rudarji pokazali složnost napram složnemu kapitalizmu, je to njihova stvar. Zavedalo pa se naj, da jim eventualne „zmage“ pri rudarski zadrugi prav od srca privoščimo, ker vemo, da ostane pomen rudarske zadruge za delavstvo podoben ničli tudi v bodoče ravnotako kakor je bil ničla dosedaj. Kakšnega boja od strani Unije slov. rudarjev za rudarsko zadrugo naj nihče ne pričakuje, ker bo morala stara, čehoslovaška rudarska zadruga itak v doglednem času izginiti. To bo ena izmed prvih nalog rednega državnega zbora.

Dogovarjajo se.

Dočim se delavstvo med seboj po nepotrebem preklja zaradi raznih brezpomembnih stvari in čenč, se zastopniki raznih podjetij pridno dogovarjajo, kako bi znižali plače.

Nedavno tega so imeli zastopniki tovarnen posvetovanje. Zastopane so bile papirnica v Vevčah, tovarna za lep, kemična tovarna v Mostah, Kolinska tovarna kavinih prines, cinkarna v Litiji in še nekaj drugih. To je bila konferenca, oziroma sestanek, na katerem so si navzajem kazali plačilne liste. Sestanek se je vršil v pisarni kemične tovarne v Mostah. Gospodje so bili mnenja, da je že sedaj prišel čas za krajšanje delavskih plač. Poskusiti so hoteli za enkrat skrčiti plače za 10 odstotkov. Med tem pa je pri-

šlo podraženje premoga in prevoznih tarifov na železnicah. Gospodje so se zavedali, da bo imelo to kot posledico splošno naraščanje cen vsem živlenskim potrebščinam, zato so milostno opustili izvršitev nameravanega dogovora.

K tej stvari se bomo še povrnili. Za danes navajamo to dejstvo le ad informandum delavstvu.

Okrožna konferenca strokovnih organizacij v Mariboru.

V nedeljo, dne 25. julija 1920 se je v „Delavskem domu“ v Mariboru vršila konferenca strokovnih organizacij mariborskega okrožja, katera je bila od strani podružnic v okrožju potom delegatov jako dobro obiskana. Za strokovno komisijo za Slovenijo je prisostvoval sodrug Tokan, za osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok sodrug Hlebš, za osrednje društvo lesnih delavcev sodrug Zore, za osrednje društvo kemičnih delavcev sodrug Rojc in za društvo tiskarjev sodrug Mlinar. Železničarji se konference oficijelno niso udeležili, kar se bo ob priliki pojasnilo.

Dnevni red konference je bil: 1. Poročila, tajniško, blagajniško in kontrole. 2. Zedinjenje strokovnih organizacij. 3. Organizacija in taktika. 4. Volitev okrožne strokovne komisije. 5. Razno.

Konferenci je predsedoval sodrug Hojnik, ki ob 9. uri dopoldne otvori konferenco ter pozdravi delegate podružnic in zastopnike glavnih odborov osrednjih društev, nato poda besedo tajniku okrožne strokovne komisije sodrugu Čehu. Sodrugi Čeh izčrpno poroča o splošnem pokretu strokovnih organizacij v mariborskem okrožju, o stanju članstva istih kakor tudi o zelo številnih mezdnih gibanjih, koja so razen v enem slučaju na celi črti prinesla delavstvu lepih uspehov. Kakor rečeno se je ponesrečilo le eno mezdno gibanje, kar so pa zakrivali indiferentni delavci, ki so se dali od strani podjetnika izrabljati kot stavkokazi.

Shodov se je v poročilni dobi vršilo v mariborskem okrožju 178. Bili so to sami shodi podružnic strokovnih organizacij.

Tudi blagajniško poročilo je podal sodr. Čeh. Na predlog kontrole se okrožni strokovni komisiji podela odveza.

K drugi in tretji točki je povzel besedo sodrug Tokan. V poldrugo uro trajajočem govoru je orisal pot, po kateri se mora delo strokovnih organizacij kretati; razložil je tudi razmerje strokovnih organizacij v Sloveniji napram drugim v ostalih pokrajinah s posebnim ozirom na potrebo skupnega dela in ustvaritve enotne fronte. Dotaknil se je tudi sistema prispevkov in podpor. Splošno je bil ves govor zelo podučen. Konferenca je izvajanja sodruga Tokana vzela z odobravanjem na znanje. Na to je bila soglasno sprejeta resolucija, obsegajoča protest proti rovarenju podjetniških krogov zoper osemurni delavnik. Govoril je nadalje s. Zore in še drugi delegatje.

Po izvršenih volitvah so se rešile še nekatere stvari internega značaja, nakar je bila dobro uspela konferenca ob pol tretji uri popoldne zaključena.

Naprej in neumorno delajmo za razvoj in procvit naših strokovnih organizacij, ker s tem najbolje delamo v interesu proletarijata.

Mač'stvo Unije slovenskih rudarjev

je na svoji seji z dne 9. avgusta 1920 izključilo iz Unije slovenskih rudarjev sledeče dosedanje člane in sicer v Hrastniku: Pate Anton I., Pate Anton II., Pate Jože, Kačič Feliks, Alt Jože, Pekljari Alojzij, Gričar Ivan, Gričar Filip, Kepa Franc in Gunzei Alojzij; v Trbovljah: Rinaldo Robert, Zupan Jože (tesar), Rems Ivan, Saje Franc, Webar Karol in Dimic Ivan.

Vsi navedeni so bili izključeni radi neprestanega delovanja proti interesu strokovne organizacije rudarjev in radi neprestanega obrekovanja zaupnikov ter širjenja izmišljenih neresnic o njih.

Kako so imenovani sistematično izpodkopavali zaupanje članstva v Unijo, dokazuje tudi to, da so razširili vest, da je unijski načelnik utekel v Švico ter da je odnesel s seboj vso unijsko blagajno, dasi se imetje Unije nahaja plodonosno naloženo v varnih denarnih zavodih. Hudoobnemu obnašanju in zavestnemu rovarjenju se je moralo napraviti konec, zato naj razsodno članstvo vzame na znanje, da je na predlog podružnic v Hrastniku in Trbovljah načelstvo na imenovani seji gori navedene izključilo.

Ena sama kapitalistična unija!

Priobčujemo naslednji članek bratske ameriške »Prosvete«, ker se tiče pravtako tudi nas delavcev v Jugoslaviji.

Eden najboljših buržoaznih urednikov v Ameriki je nedvomno Arthur Brisbane, uredniški šef Hearstovih listov. Lahko se reče, da je najliberalnejši med ameriškimi liberalci in nekateri njegovi članki — kritike socialnih razmer — so tako briljantni, da jih podpisuje vsak socialist. Mož ima v resnici široko duševno obzorje in njegova posebnost je v tem, da je skrajno tolerant in odkritosrčen. On stoji na stališču, da je socializem dober — ampak ne še zdi, temveč enkrat no tisoč letih, ko bodo ljudje bili civilizirani. Kapitalizem mu je veliko zlo — toda najboljše zlo, kar lih imamo danes. To zlo se da po njegovem mnenju »izboljšati« z raznimi reformacijami. In kadar Brisbane piše o reformah, tedaj zapiše marsikatero bridko resnico o svojem razredu, katero je škoda prezreti.

Te dni je Brisbane v enem svojih člankov vzel na piko socialističnega karikaturlista Arthurja Younga, čigar izvrstne karikature v njegovem listu »Good Morning« (New-York) zbuja veliko pozornost. Pred kratkim je Young narisal tri debeluharje, ki se drže za roke in plešejo na zemljevidu sveta; debeluharji so zaznamovani kot kapitalistična Evropa, Amerika in Azija. Pod sliko je pa zapisano: »Ena sama kapitalistična unija, toda delavci morajo biti razdeljeni v nebroj unij in stranic.«

To karikaturu je vzel Brisbane na rešeto in piše:

»Smešno je, če se kapitalisti razburjajo, kadar delavci govore o eni sami veliki uniji. Vsakdo ve, da kapital je ena sama unija! Vsi inteligentni ljudje v Združenih državah — izvzemši nekoliko častnih izjem — so hlavci kapitalistov. Kapitalisti imajo dobre možgane in lahko najamejo najboljšo advokate, vseučiliščne profesorje in urednike časopisov — in zato so močnejši od delavcev. Kapitalisti se ne tedajo med seboj, marveč pomagajo drug drugemu. Pisatelji teh vrstic je videl sprevednika

na poulični železnici, ki je pahnil židovskega tovarniškega delavca z veliko culo v rokah z voza in zarezal nam ním: »Marš od tukaj, smrdoba!« Oba sta delavca, ampak sprevodnik menda misli, da je nekaj več kot židovski tovarniški delavec. Kadar kapitalist vidi drugega kapitalista z veliko culo v roki, ga ne sune od sebe, temveč mu reče: »Daj, da ti pomagam, ker kapitalisti moramo držati skupaj.« Kapitalisti so združeni v eni sami veliki svetovni uniji zato, ker imajo toliko nameti, da se zavedajo, da morajo pomagati drug drugemu, ako hočejo imeti uspeh pri svojih podjetjih.«

Vse te besede so zlata zrna resnice. Brisbane — ki sicer ne pove, da li se tudi on prišteva med one častne izieme, ki niso hlanci kapitalistov — pravi odprto, da kapitalisti so organizirani v eni sami svetovni uniji zato, da ložje izkoriščajo delavska ljudstva vsepovsod. Primera o cestno-železniškemu sprevodniku in tovarniškemu delavcu je na žalostni dokaz, zakaj delavstvo še nima ene same svetovne unije.

Brisbane pravi z drugimi besedami delavcem: Prav je, če se vam slabo godi! Svi ste sami krivi. Zakaj ne držite skupaj kakor drže kapitalisti? Zakaj se kavšate in prepirate med seboj, namesto da bi nastopili složno in solidarno v eni sami, veliki delavski armadi?!

Delavci, vzemite si ta nauk k srcu!

Izvoznice — geslo v bojih za vlado v Belgradu.

Dolgo časa so se prepirali in posvečevali v Belgradu, kdo bo vladal, no in končno so prišli do zaključka. Vlado je sestavil Vesnić, iz vlade sta pa izstopila Protič in Davidovič. Osebe niso za nas važne, zakaj ali je minister Peter ali Pavel, to ne šteje mnogo, pač pa to, kaj in kako dela v vladi, v čigavem interesu dela.

Nova vlada je meščanska, torej bo tudi delala meščansko politiko. Drugače ne more biti, zakaj od konja ne morete zahtevati, da spleza za drevo in obira češnje. Ali to bi nas še ne presenečilo tako silno, če ne bi vedeli, za kaj so se prepirali pri sestavljanju nove vlade. To je res špecialiteta jugoslovanskih državnikov.

Zediniti se niso mogli glede agrarne reforme, kdo naj izvažajo živila ter glede volilne pravice za konstituanto. Vse te stvari so važne in skoro moramo trditi, da je trenutno najvažnejše vprašanje izvoza živil.

Kaj pa je pravzaprav z izvozom živil? Jugoslavija je kmetijska država, ki pridelava dovolj živil, toliko, da jih lahko izvažajo. To gospoda ve, zato se trga za privilegij izvoza. Protič in Korošec sta osnovala Središnje združenje, kateri sta hotela doveriti monopol za izvoz živil, da po svojem preudarku izda izvoznice. Nasprotno pa so demokrati stali na stališču svobodne trgovine in zmagali. Izvoz živil bo po tem dogovoru, ki ga je Korošec menda podpisal, Protič na ne, prost. Demokrati utemelišujejo celo to svoje stališče s tem, da se ne more napraviti nekaj, kar bi povzročalo znižanje cen.

Posledica tega dogovora bo ta, da se cene živilom ne bodo znižale, ker jih bodo trgovci lahko obdržali na sedanji višini, ali pa se celo zvišale, če se bo cena na zunanem trgu zvišala, ker le nedvomno, da zunanji trg s svetovnim pridelkom letos ne

bo krit. Cene se vzdržujejo prav lahko na umeten način kakor so se letos. Veletrgovci poskrbijo pridelke: kar morejo izvoziti, izvoznice se dobi več kakor jih je dovoljenih, ker ne bo prave kontrole: skrito žito pa čaka spomladi in ko bo zunanji trg bolj prazen ter se bližala nova žetev, pa bodo povedali veletrgovci, da imajo še velikanske zaloge žita in živil. No, in zopet bo kupčija. Med letom bodo živila skrita, zaradi tega bodo draga, spomladi bo svetovni trg prazen in se bodo pridelki lahko prodali, doma pa bo zopet draginja.

Pri vsem tem ravnanju bodo pa veletrgovci in banke delale imenitno kupčijo s pridelki Jugoslavije, dočim bodo konsumenti gladovali in drago plačevali življenjske potrebščine.

V take gospodarske razmere nas je zavedel kompromis med reakcionarnimi strankami in liberalci.

Skrajno neobzirna je gospodarska politika meščanskih strank v Jugoslaviji, ki stremi le za tem, da se gospodarsko okoristijo njih pristaši, da čim najbolj proletarijat strada.

V tem oziru, če se na ves drugi program niti ne oziramo ne, dobimo utisk, da se v teh razmerah vladaočim strankam prav nič ne mudi za volitve v konstituanto, ker tako zlatih časov ne bodo nikdar več imeli kakor v tej brezpravni dobi.

Iz strokovne organizacije.

Osrednje društvo stavbinskih delavcev podružnica Ljubljana sklicuje na nedeljo dne 22. avgusta 1920 ob 9. uri dopoldne gostilna pri „Novem svetu“, Gosposvetska cesta, shod stavbinskih delavcev. Dnevni red shoda je zelo važen, zato je dolžnost vsakega stavbinskega delavca, da se ga udeleži. — Načelstvo.

Lesni delavci v Ljubljani, pozor! Odbor podružnice Ljubljana osrednjega društva lesnih delavcev in sorodnih strok sklicuje polletni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo dne 29. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne v mali dvorani „Mestnega doma“. Dnevni red polletnemu občnemu zboru bo: 1. Poročila: a) načelnika; b) tajnika; c) blagajnika; d) nadzorstva. 2. Volitve odbora in nadzorstva. 3. Slučajnosti. Dolžnost vsega članstva je, da se polletnega občnega zbora polnoštevilno udeleži. Odbor.

Kovinarji na Muti Pozor! Ker sodr. Repas razširila med kovinarji na Muti o zaupnikih podr. Sv. Lovrenc neresnične vesti, kakor se je izrazil sam, opozarjamo cenjene sodruge na Muti, da temu govorenju in blatenju ne dajo posluha. Osrednje društvo kovinarjev v Ljubljani je odobravalo naše korake, zato mislimo, da smo pregledali situacijo pravilno, da nismo stobili v stavko, katera bi bila usodna za nas. — Zaupniki podr. kov. Sv. Lovrenc.

Laško pri Celju. Iz zanesljivega vira smo izvedeli marsikatero podrobnost o našem imenitnem pekovskem mojstru v Laškem. Voda mu teče v grlo, bi rekel, ker tako se jezi nad zaposlenimi delavci; najbrž zato, ker mora pecivo povečati. Mi smo mnenja, da je ta gospod pekovski mojster Fretze že zdavnaj zadosti izkorisčal in si kupičil denar tako, da je že merodajnim oblastem odveč, in so ukazala, da mora nehati tako delati. Tisti časi niso več, kakor so bili v bivši Avstriji za take nemškutarje, ki so imeli pravico izkorisčati in na ceste metati brez usmiljenja vsakogar. Tako je tudi

zdej slučaj pri tem g. Fretzetu, ki absolutno ne trpi poštenega in organiziranega delavca, marveč se je izrazil da zaposli pri obrti le ljudi, ki niso pri nobeni organizaciji. Mi vseeno ne odstopimo od naše že podpisane pogodbe, in če to ne zadoštuje g. pekovskemu mojstru Fretzetu, potem pa se še dalje pomenimo pri tozadevnih oblasteh. To bi naj zadoštovalo, g. Fretze enkrat za vselej. Ako ne, bomo še kaj več sporočili.

Mezdna gibanja.

V Šoštanju so se delavci ondotne žage, tvrdke Hanke & Strojnik nahajali skoraj polna dva meseca v mezdnem gibanju, predno se je dne 11. t. m. zaključilo s povoljnim uspehom za delavce.

Mizarski mojster g. Lampret je šele sedaj na pritisk strokovne organizacije skrajšal delavni čas od 10 ur na 8 ur dnevno. Pripomniti moramo, da je gospod Lampret zelo domišljav, kajti po njegovem vedenju se mora soditi, da je mnenja, da zani naredba o osemurnem delavniku ne velja. Tajniku osrednjega društva lesnih delavcev je povedal, da bi ga dal zapreti, ako bi imel moč v rokah. Nani nasprotno pa se čudno zdi, da oblast ni že davno zaprla g. Lampreta, ki je v svoji domišljavosti kršil naredbo, ki ima vsled podpisa regentovega veljavnost zakona. Pač drastičen dokaz za to, da smejo gotovi ljudje pred nosom okrajnega glavarstva žvižgati na zakon. Kakor znano se pri delavcih takih izjem ne trpi. Da bi si gospod Lampret vsaj deloma ohladil svojo jezico, je delavcem proti jasnemu določilu naredbe o osemurnem delavniku skrajšal za dve uri dnevno plačo! Vsekakor bomo poskrbeli, da drevo domišljavosti mizarskemu mojstru ne poraste do nebes.

Prizadeti delavci pa naj imajo vedno pred očmi čvrsto strokovno organizacijo.

Mezdno gibanje stavbinskega delavstva v Laškem trgu se je po neumornem prizadevanju osrednjega društva končalo v prid in zadovoljnost delavstva. Štiridnevna stavka je zlomila odpor podjetništva in ga napravila sposobnega za pogajanja v prid delavstva.

Dopisi.

Delavstvo iz Kozelj nam poroča: V tukajšnji opekarni, ki je last „Kranjske stavb. družbe“, smo se delavci po neznozem izkorisčanju vendar zavedli ter nastali člani organizacije stavbinskih delavcev, ki je takoj izposlovala po svojem predsedniku sodrugu Jarcu, da dne 7. julija t. l. sklenjen dogovor velja tudi za „Kranjsko stavbno družbo“. Vsled tega dogovora se nam je moral izplačati v dogovoru označen 20 odstotni povisek. Ob enem bo pa treba tudi energičnega nastopa, da se odpravijo še marsikateri nedostatki pri tem podjetju, kar se tiče higijskih razmer v stanovanjih delavcev in delavk. Dobro bi bilo, ko bi se malo pobrigali za to organi, ki jim je poverjeno nadzorovanje zdravstvene varnostnih razmer. Stavbinsko delavstvo, izpreglej že vendar in hiti v skupno armado, da se tako otreseš nekolike svojih izsošalcev in izboljšaš svoj položaj. — Delavstvo.

Razno.

Peti izkaz pokrajinske strokovne komisije za Slovenijo žrtvam z dne 24. aprila 1920 do sedaj izplačanih zneskov, od katerih so prejeli: Verhunc Peter 300 K, Jožek Matevž 500 K.

Dvanaesti izkaz o preletih zneskli za sklad pokrajinske strokovne komisije za Slovenijo v Ljubljani za ostale po žrtvah z dne 24. aprila 1920: Lesni delavci v tovarni Kurka in Wildi, Polzela, odračunali znesek K 335.

Izpremema pri deželni vladi v Ljubljani. Kakor čujemo, se bo pri deželni vladi izvršila izpremema, poverjeništa za socialno skrb in za pravosodje bosta prevzela demokrata, prvo dr. Ravnihar, drugo bivši predsednik deželne vlade dr. Žerjav. Poverjeništa za notranje zadeve bo baje prevzel politični nevtralec.

Nas zanima v prvi vrsti poverjeništa za socialno skrb, ki je institucija, ki bi delavstvu v marsikaterem oziru lahko mnogo koristila, če bi bila dejansko urejevana in poslovala v resnično socialnem duhu. Vsa deželna vlada s poverjeništvom za socialno skrb vred pa je postala ekspozitura klerikalne stranke v tistem hipu, ko so jo klerikalci prevzeli. V palači na Kongresnem trgu kakor tudi na Bleiweisovi cesti, kar mrgoli samih duhovnikov. Tudi uradništvo je v veliki meri zlezlo pod klerikalno klop. Da se ne more iz takih razmer nič pametnega ter koristnega roditi, je pač več kakor razumljivo. Odkar so socialni demokrati zapustili poverjeništa za socialno skrb, je to poverjeništa tudi izgubilo vso vrednost za delavce. Niti s prstom ni več mignilo, da bi ukrenilo kaj v prid delavcem, za katerim se ta gospoda drugače tako peha.

In kakor vse izgleda, bo brezplodnost poverjeništa ostala tudi v bodoče permanentna. G. dr. Ravnihar je pristaš liberalne stranke, pri tej stranki še nismo opazili nikoli nikakega socialnega čutenja in da bi se Saveti kar naenkrat prelevili v Pavla, tudi ne verjamemo. Gospod dr. Ravnihar je lahko dober advokat in velja med liberalci kot najpoštenjši, če pa bo na svojem mestu kot poverjenik za socialno skrb, o tem dvomimo, ker socialno čutenje pri liberalcih ni doma.

Sploh bi spadal na to mesto kak izkušeni, inteligenten delavec. Dokler tega ne bo, ostane vse socialno skrbstvo lepo doneča fraza, s katero žonglira meščanstvo v javnosti in plašč, s katerim zakriva svoje zlagano človekoljubje.

Nove železniške tarife. Dotiskane so nove tarife za železniški prevoz potnikov in blaga, veljavne od 16. avgusta. Tarifne postavke so določene za vse železnice v državi v dinarjih. -- Tako torej dr. Korošec osrečuje ljudstvo!

Letina. Presburo javlja uradno. Ministrstvo za poljedelstvo in vode priobčuje: Poljedelski zavod v Rimu naznanja na podlagi zbranih podatkov, da cenijo severne države žetev pšenice na 220 milijonov tovorov, a žetev rži na 221 milijonov tovorov. V Kanadi kaže žetev vrlo dobro. Dasi je v gotovih krajih primanjkovalo dežja, cenijo, da bodo našli 82 milijonov tovorov pšenice. V Severni Afriki (Algier), Egiptu, Maroku, Tunisu, bo znašala žetev pšenice 17 milijonov tovorov. Za ostale države še ni podatkov. Ve se, da bo žetev pšenice v Nemčiji, Belgiji, Čehoslovaški, Franciji, Luksemburški, Nizozemski, Švedski in Jugosloviji dobra, a na Angleškem v Škotski, Finski in Švedski srednja. Dobre žetve rži pričakujejo v Belgiji, Luksemburški, Nizozemski, Švedski in Jugosloviji, a srednje v Nemčiji, Finski in Čehoslovaški. V žitnem pasu Avstralije je bilo mnogo dežja. V angleški Indiji junijska žetev ni bila povoljna, ter je začasno prepovedan izvoz pšenice. Živahen je izvoz iz Argentine.

Število prebivalcev Jugoslavije. Po uradnih podatkih ministrstva za socialno politiko je bilo julija prebivalcev na vsem ozemlju Jugoslavije: V Srbiji na 78.359 kvadr. kilometrov 4.456.909 prebivalcev, v Voivodini na 41.750 kv. km. 2.675.232 prebivalcev, v Črni Gori na 14.180 kv. km 435.000 prebivalcev, v Bosni in Hercegovini na 51.199 kv. km 1.898.044 prebivalcev, v Dalmaciji na 12.831 kv. km 645.000 prebivalcev, v Hrvatski in Slavoniji na 42.533 kv. km 2.620.554 prebivalcev, v Sloveniji na 24.680 kv. km 1.510.082 prebivalcev. Po tem bi štela Jugoslavija v cellem 271.232 kvadratnih kilometrov s 14.343.087 prebivalci, pri čemer ni všteta Istria, ker ni bilo mogoče vsled italijanske okupacije ugotoviti točnega števila prebivalcev. V slučaju, da vsi Jugoslovani pripadejo Jugoslaviji, bi štela okoli 16 milijonov prebivalcev.

Zahvala.

Ruše. Tovarišem se za nabrani znesek 317 K, ki sem ga prejel kot pomoč v času moje bolezni, se najpristrčneje zahvaljujem. Fr. Puc.

Izdajatelj in odgovorni urednik
IVAN TOKAN
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Miši-podgane stenice-ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljate moja najboljše preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 10-; za podgane in miši K 10-; za ščurke K 10-; posebno močna vrsta K 20-; poseben močan tinktura za stenice K 10-; uničevalec moljev K 10-; prašek za uši v obleki in perilu K 6- in 10-; proti mravljam K 10-; proti ušem pri perutnini K 10-; prašek proti mrčesom K 6- in 12-; mazilo proti ušem pri ljudeh K 5- in 10-; mazilo za uši pri živini K 6- in 10-; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjadi (uničevalec rastlin) in mravljam K 10-; mazilo proti garjam K 10-.

Pošilja po povzetju zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 6., Petrinjska ul. 3.

Razpis službe.

Pri podpisnem društvu je oddati mesto

društvenega tajnika.

Prosilci morajo biti izučeni v živilski eni ali drugi stroki, več časa organizirani ter v društvenih poslih dobro izvežbani. Službo je nastopiti 1. septembra t. l. Solidni prosilci, ki imajo tudi govorniški dar ter so vračunanju in pisavi dobro podkovani, naj vpošljejo lastnoročno pisane prošnje do 20. avgusta t. l. na „Načelstvo Osrednjega društva živilskih delavcev in ročnih strok na slovenskem ozemlju“ v Ljubljani, Selenburgova ulica 6, II. nadstr.

V Ljubljani, 1. avgusta 1920.

Berdajs Josip, t. č. predsednik.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciščanska ulica šte. 6.

registrovane zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila - za shode in veselice.

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Sodrug i

Zadružniki i

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico !!

Poštni čekovni račun št. 10.532.

Telefon interurban št. 178.

KONSUMNO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje po čistih 4%.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelji se obvežejo, da dvignejo zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4 1/2%. Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zaloga, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost nad 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Slovenijo, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Glincah pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sodna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Vič); v Trzinu na Gorenjskem; na Savi (obč. Jesenice) na Gorenjskem; na Jesenicah (pri Fejjanu); Koroška Bela-Javornik; Borovnica; Radovljica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje; Soštanj; na Koroškem: Guštanj, Prevalje, Mežica, Črna na Koroškem, Ptiberk; Maribor; Litija; St. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Pragersko; Križe pri Trzinu; Sv. Ana pri Trzinu; Gorje pri Bledu; Store pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaska Slatina; Radeče-Zidanmost; Poljčane.

Še podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Slovenijo, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 13.

Društvo ima na razpolago poštne položnice, s katerimi zamorejo vložnik denarne pošiljke pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.